ВИСНОВКИ. Отримано нові умови існування подвійних операторних інтегралів, що узагальнюють нещодавні результати С. Альбеверіо і О. Мотовілова. Вивчено також властивості таких інтегралів, як трансформаторів класу (S_p, S_p).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ. 1. Альбеверио С., Мотовилов А.К. Операторные интегралы Стилтьеса по спектральной мере и решения некоторых операторных уравнений // Труды Московського Математического Общества – 2011. – т. 72, №1, – С. 63–103. 2. Бирман М. Ш., Соломяк М. З. Двойные операторные интегралы Стильтьеса// Проблемы математической физики. – 1966. – № 1, – С 33–67. 3. Бирман М. Ш., Соломяк М. З. Двойные операторные интегралы Стильтьеса// Проблемы математической физики. – 1966. – № 2, – С. 26–60. 4. Бирман М. Ш., Соломяк М. З. Двойные операторные интегралы Стильтьеса// Проблемы математической физики. – 1966. – № 3, – С. 27–53. 5. Далецкий Ю. Л., Крейн С. Г. Интегрирование и дифференцирование эрмитовых операторов и приложение к теории возмущений. – Воронеж. Тр. семинара по функциональному анализу – 1956 – т. 1, – С. 81–105. 6. Маламуд М. М., Маламуд С. М., Спектральная теория операторных мер в гильбертовом пространстве, Алгебра и анализ. – 2003 – № 3. 7. Пеллер В. В., Операторы Ганкеля в теории возмущений унитарных и самосопряжённых операторов // Функц. анал. и его прил., – 1985 – № 19, – С. 37–51. 8. Aleksandrov A.B., Peller V.V. Functions of perturbed unbounded self-adjoint operators. Operator Bernstein type inequalities // Indiana Univ. Math. J. – 2010. – Vol. 59, – P. 1451–1490. . 9. Birman M., Solomyak M. Double operator integrals in Hilbert space// Integral equ. oper. theory – 2003. – № 47. – С. 131–168. 10. Potapov D., Sukochev F. A. Lipschitz and commutator estimates in symmetric operator spaces//, Operator Theory 2008, – № 59:1, – С. 211–234.

Надійшла до редколегії 05.11.12

Я. Журба асп., А. Константинов канд. физ.-мат. наук, доц.

ДВОЙНЫЕ ОПЕРАТОРНЫЕ ИНТЕГРАЛЫ РИМАНА-СТИЛТЬЕСА

Установлены новые достаточные условия существования двойных операторных интегралов, усиливающие и развивающие недавние результаты С.Альбеверио и А.Мотовилова

I. Zhurba, PhD graduate, O. Konstantinov, PhD

DOUBLE RIEMANN-STIELTJES OPERATOR INTEGRALS

In paper give new sufficient conditions on the existence of double operator integrals which strengthen and extend recent results of S. Albeverio and A. Motovilov.

УДК 517.518

О. Нестеренко, канд. фіз.-мат. наук,
А. Чайковський, канд. фіз.-мат. наук,
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ
Email: ChaikovskiyAV@ukr.net

НЕРІВНОСТІ ДЛЯ ДРУГИХ МОДУЛІВ НЕПЕРЕРВНОСТІ КРАТНИХ АРГУМЕНТІВ

У роботі отримано нові нерівності для других модулів неперервності кратних аргументів.

ВСТУП. Нехай $UC(\mathbb{R})$ – множина всіх рівномірно неперервних на $\mathbb{R}$ дійсних функцій. Визначимо для них другу скінченну різницю та другий (рівномірний) модуль неперервності:

$$\Delta_h^2(f,\ x) := f(x+2h) - 2f(x+h) + f(x),\ x \in \mathbb{R},\ h > 0,\ f \in UC(\mathbb{R});$$

$$\omega_2(f,\ t) = \sup_{h \in (0,\ t]} \sup_{x \in \mathbb{R}} \left|\Delta_h^2(f,\ x)\right|,\ t > 0,\ f \in UC(\mathbb{R}).$$

У монографії [2] проведено детальне вивчення рівномірних модулів неперервності різних порядків, зокрема, наведено нерівності для них. У цій же монографії можна знайти й бібліографічні посилання. У даній статті отримано нерівності для других модулів неперервності кратних аргументів, які, наскільки нам відомо, у літературі не зустрічались.

ОСНОВНА ЧАСТИНА. Щоб сформулювати основний результат нашої роботи, для елементів простору $\mathbb{R}^{\mathbb{Z}}$ і чисел $k \in \mathbb{Z}$ і $n \in \mathbb{N}$ введемо позначення

$$p(k,\ n) := (\ \ldots,\ 0,\ 0,\ 1,\ 2,\ 3,\ \ldots,\ n-1,\ n,\ n-1,\ \ldots,\ 3,\ 2,\ 1,\ 0,\ 0,\ \ldots),$$

де перший ненульовий елемент цієї послідовності стоїть на k-ому місці. Через $p(k,\ n)_i$ позначатимемо i-ту координату елемента $p(k,\ n)$, де $i \in \mathbb{Z}$.

Основним результатом даної роботи є така теорема.

Теорема. Якщо для деяких натуральних чисел m, n, $n_1, \ldots, n_m$ та цілих чисел k, $k_1, \ldots, k_m$ і s, $s_1, \ldots, s_m$ виконується рівність $sp(k,\ n) = \sum_{i=0}^{m} s_i p(k_i,\ n_i)$, то справджується нерівність

$$|s|\ \omega_2(f,\ nt) \le \sum_{i=1}^{m} |s_i|\ \omega_2(f,\ n_i t),\ t > 0,\ f \in UC(\mathbb{R}).$$

Доведення. Друга скінченна різниця допускає зображення (яке можна отримати, записавши формулу (1.31) з [1] при $m = 2$ і звівши в ній подібні), а саме:

$$\Delta_{nh}^2(f,\ x) = f(x+2nh) - 2f(x+nh) + f(x) = \Delta_h^2(f,\ x) + 2\Delta_h^2(f,\ x+h) + \ldots + (n-1)\Delta_h^2(f,\ x+(n-2)h) +$$
$$+ n\Delta_h^2(f,\ x+(n-1)h) + (n-1)\Delta_h^2(f,\ x+nh) + \ldots + 2\Delta_h^2(f,\ x+(2n-3)h) + \Delta_h^2(f,\ x+(2n-2)h) =$$
$$= \sum_{j=0}^{2n-2} p(k,\ n)_{j+k}\ \Delta_h^2(f,\ jh) = \sum_{j \in \mathbb{Z}} p(k,\ n)_{j+k}\ \Delta_h^2(f,\ x+jh),\ x \in \mathbb{R},\ h > 0,\ k \in \mathbb{Z},\ n \in \mathbb{N},\ f \in UC(\mathbb{R}). \quad (1)$$

Маємо такі рівності (пояснення див. нижче):

$$s\Delta_h^2(f,\ x) = \sum_{j\in\mathbb{Z}} s\,p(k,\ n)_{j+k}\,\Delta_h^2(f,\ x+jh) = \sum_{j\in\mathbb{Z}}\sum_{i=1}^{m} s_i\,p(k_i,\ n_i)_{j+k}\,\Delta_h^2(f,\ x+jh) =$$

$$= \sum_{i=1}^{m} s_i \sum_{j_i\in\mathbb{Z}} p(k_i,\ n_i)_{j_i+k_i}\,\Delta_h^2\left(f,\ x+(k_i-k+j_i)h\right) = \sum_{i=1}^{m} s_i\Delta_{n_ih}^2\left(f, x+(k_i-k)h\right).$$

У першій та останній рівностях ми скористались формулою (1), у другій – рівністю з умови теореми, а в третій рівності ми змінили порядок підсумовування та у внутрішніх сумах зробили заміну індексу сумування: $j = k_i - k + j_i$, $1 \le i \le m$. Звідси

$$|s|\ \omega_2(f,\ nt) = |s| \sup_{h\in(0,\ t]}\sup_{x\in\mathbb{R}}\left|\Delta_{nh}^2(f,\ x)\right| \le \sum_{i=1}^{m}|s_i| \sup_{h\in(0,\ t]}\sup_{x\in\mathbb{R}}\left|\Delta_{n_ih}^2\left(f,\ x+(k_i-k)h\right)\right| \le \sum_{i=1}^{m}|s_i|\ \omega_2(f,\ n_it).$$

Теорему доведено.

Наслідок 1. Нехай $f \in UC(\mathbb{R})$, $n \in \mathbb{N}$, $t > 0$. Тоді $\omega_2(f,\ nt) \le n^2\omega_2(f,\ t)$.

Зауваження. Твердження наслідку 1 добре відоме. Для модуля неперервності функції на відрізку див., наприклад, [2, формула (2.24)].

Доведення випливає з теореми та рівності

$$p(1,\ n) = p(1,\ 1) + 2p(2,\ 1) + 3p(3,\ 1) + \ldots + (n-1)\,p(n-1,\ 1) + np(n,\ 1) +$$
$$+ (n-1)\,p(n+1,\ 1) + \ldots + 3p(2n-3,\ 1) + 2p(2n-2,\ 1) + p(2n-1,\ 1).$$

Наслідок 2. Нехай $f \in UC(\mathbb{R})$, $n \in \mathbb{N}$, $t > 0$. Тоді

$$\omega_2\left(f,\ (2n-1)t\right) \le 2\omega_2(f,\ nt) + 2\omega_2\left(f,\ (n-1)t\right) + \omega_2(f,\ t).$$

Зауваження. Твердження наслідку 2 є аналогом частинного випадку нерівності з наслідку 1 $\omega_2(f,\ 2nt) \le 4\omega_2(f,\ nt)$ на випадок, коли розглядається непарне кратне аргумента.

Доведення випливає з теореми та рівності

$$p(1,\ 2n-1) = p(1,\ n) + p(2n-1,\ n) + 2p(n+1,\ n-1) - p(2n-1,\ 1).$$

Наслідок 3. Нехай $f \in UC(\mathbb{R})$, $m,\ n \in \mathbb{N}$, $n > m$, $t > 0$. Тоді

$$2\omega_2(f,\ nt) \le \omega_2\left(f,\ (n+m)t\right) + \omega_2\left(f,\ (n-m)t\right) + 2\omega_2(f,\ mt).$$

Доведення випливає з теореми та рівності

$$p(1,\ n+m) + p(2m+1,\ n-m) = p(1,\ m) + 2p(m+1,\ n) + p(2n+1,\ m).$$

Наслідок 4. Нехай $f \in UC(\mathbb{R})$, $H_1,\ H_2 \in \mathbb{R}$, $H_1 > H_2 > 0$, $t > 0$. Тоді

$$2\omega_2(f,\ H_1) \le \omega_2(f,\ H_1+H_2) + \omega_2(f,\ H_1+H_2) + 2\omega_2(f,\ H_2).$$

Доведення випливає з наслідку 3, якщо спрямувати $t \to 0$, $n \to \infty$ і $m \to \infty$ так, щоб $nt \to H_1$, $mt \to H_2$, і врахувати неперервність функції ω_2 (див. [2, лема 2.2]).

Зауваження. Нерівність з наслідку 4 встановлена С.В. Конягіним [1, теорема 1].

Приклад. З теореми випливає, що для функції $f \in UC(\mathbb{R})$ і числа $t > 0$ справджуються наступні нерівності:

1) $\omega_2(f,\ 7t) \le 2\omega_2(f,\ 4t) + \omega_2(f,\ 3t) + 2\omega_2(f,\ 2t)$, бо $p(1,\ 7) = p(1,\ 4) + p(7,\ 4) + p(5,\ 3) + p(5,\ 2) + p(7,\ 2)$;

2) $\omega_2(f,\ 7t) \le 2\omega_2(f,\ 4t) + 2\omega_2(f,\ 3t) + \omega_2(f,\ t)$ за наслідком 2;

3) $\omega_2(f,\ 7t) \le 5\omega_2(f,\ 3t) + 4\omega_2(f,\ t)$, бо

$p(1,\ 7) = p(1,\ 3) + p(4,\ 3) + p(5,\ 3) + p(6,\ 3) + p(9,\ 3) + p(4,\ 1) + p(5,\ 1) + p(9,\ 1) + p(10,\ 1)$;

4) $\omega_2(f,\ 7t) \le 4\omega_2(f,\ 3t) + 3\omega_2(f,\ 2t) + \omega_2(f,\ t)$, бо

$p(1,\ 7) = p(1,\ 3) + p(4,\ 3) + p(6,\ 3) + p(9,\ 3) + p(4,\ 2) + p(6,\ 2) + p(8,\ 2) + p(7,\ 1)$;

5) $\omega_2(f,\ 7t) \le 2\omega_2(f,\ 5t) + 3\omega_2(f,\ t)$, бо $p(1,\ 7) = p(1,\ 5) + p(5,\ 5) + p(7,\ 1) - p(5,\ 1) - p(9,\ 1)$;

6) $\omega_2(f,\ 7t) \le \omega_2(f,\ 5t) + \omega_2(f,\ 4t) + 2\omega_2(f,\ 2t)$, бо

$2p(1,\ 7) = p(1,\ 5) + p(1,\ 4) + p(5,\ 5) + p(7,\ 4) + p(5,\ 2) + 2p(6,\ 2) + p(7,\ 2)$;

7) $\omega_2(f,\ 7t) \le \omega_2(f,\ 5t) + 2\omega_2(f,\ 3t) + \omega_2(f,\ 2t) + 2\omega_2(f,\ t)$, бо

$p(1,\ 7) = p(1,\ 5) + p(6,\ 3) + p(9,\ 3) + p(6,\ 2) + p(9,\ 1) + p(10,\ 1)$.

ВИСНОВКИ. Запропоновано досить загальну схему отримання нерівностей для других модулів неперервності кратних аргументів. Як наслідки основного результату одержано як відомі, так і нові нерівності для других модулів неперервності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конягин С. В. О вторых модулях непрерывности // Труды Матем. ин-та им. В. А. Стеклова. – 2010. – Т. 269. – С. 1–3. 2. Шевчук И. А. Приближение многочленами и следы непрерывных на отрезке функций. – К.: Наукова думка, 1992. – 224 с.

Надійшла до редколегії 23.10.12

А. Нестеренко, канд. физ.-мат. наук, А. Чайковский, канд. физ.-мат. наук

НЕРАВЕНСТВА ДЛЯ ВТОРАХ МОДУЛЕЙ НЕПРЕРЫВНОСТИ КРАТНИХ АРГУМЕНТОВ

В работе получены новые неравенства для вторых модулей непрерывности кратных аргументов

O. Nesterenko, PhD, A. Chaikovskiy, PhD

INEQUALITIES FOR SECOND MODULUS OF CONTINUITY IN THE CASE OF MULTIPLE ARGUMENTS

New inequalities for second modulus of continuity in the case of multiple arguments are obtained.

УДК 513.88: 517.98

С. Тищенко, канд. фіз.-мат. наук, К. Денісова, студ.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ
Email: tish_serg56@mail.ru, Ket31@bigmir.net

АНАЛІТИЧНІ ТА ТОПОЛОГІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ АЛГЕБРИ СТЕПЕНЕВИХ РЯДІВ ВІД ДВОХ ЕРМІТОВИХ ТВІРНИХ

Побудовано топологічну ядерну *- алгебру степеневих рядів від двох ермітових твірних. Досліджено топологічні й аналітичні властивості елементів алгебри. Для вибраних вагових послідовностей описано область збіжності та (для комутуючих змінних) множина лінійних неперервних симетричних мультиплікативних функціоналів. У випадку антикомутуючих твірних алгебра реалізується як алгебра звичайних подвійних степеневих рядів від двох дійсних комутуючих змінних, наводиться її матрична реалізація та описується центр.

ВСТУП. На основі формальних степеневих рядів можна розвинути найбільш загальну форму операторного числення. Так, кожне співвідношення, яке має місце для формальних степеневих рядів, можна перенести на степеневі ряди у довільній асоціативній алгебрі, які збігаються у тому чи іншому сенсі. В якості асоціативної алгебри можна вибрати, наприклад, алгебру лінійних обмежених операторів у гільбертовому просторі.

Робота є розширеним і доповненим варіантом статті [2], в якій побудована топологічна *- алгебра степеневих рядів від антикомутуючих ермітових твірних, вивчені аналітичні властивості її елементів, а також наведений опис її центру, та статті [3], про зображення деякої топологічної *-алгебри, породженої двома комутуючими ермітовими твірними.

У роботі розглядаються окремо випадки комутуючих та антикомутуючих ермітових твірних. У випадку комутуючих змінних для вибраних вагових послідовностей описані область збіжності та множина лінійних неперервних симетричних мультиплікативних функціоналів. Також у роботі наводиться функціональна реалізація алгебри рядів від двох антикомутуючих ермітових твірних у вигляді матрично-значних функцій, елементами яких є звичайні подвійні степеневі ряди від двох дійсних комутуючих змінних із певними граничними умовами.

Основні означення та поняття.

Означення 1. *- алгебра A називається топологічною *- алгеброю, якщо A є топологічним лінійним простором і відображення $A \ni f \mapsto f^* \in A$ (інволюція) неперервне, а відображення $A \times A \ni (f,g) \mapsto f \cdot g \in A$ (множення) є неперервним відносно кожного із співмножників при фіксованому другому (роздільно неперервне).

Означення 2. Нехай $(H_\tau)_{\tau \in T}$ (T – довільна множина індексів) – сім'я комплексних гільбертових просторів із скалярними добутками $(\cdot,\cdot)_\tau := (\cdot,\cdot)_{H_\tau}$ та нормами $\|\cdot\|_\tau := \|\cdot\|_{H_\tau}$. Топологічний простір $A = prlim_{\tau \in T} H_\tau$ називається ядерним, якщо для кожного $\tau \in T$ знайдеться таке $\tau' \in T$, що оператор вкладення $H_{\tau'} \to H_\tau$ є оператором Гільберта - Шмідта.

Означення 3. Топологічний ядерний простір A називається ядерною алгеброю, якщо A є асоціативною алгеброю над полем C та операція множення $A \times A \ni (f,g) \mapsto f \cdot g \in A$ є роздільно неперервною в топології проективної границі.

Означення 4. Ядерною *- алгеброю будемо називати ядерну алгебру з інволюцією *, яка задовольняє умову $\|f^*\|_\tau = \|f\|_\tau$ для всіх $f \in A,\ \tau \in T$.

Означення 5. Елемент f топологічної алгебри A називається цілим, якщо для довільного $\lambda > 0$ множина $\left\{ \frac{1}{n!}(\lambda f)^n \in A,\ n = 1,2,\ldots \right\}$ є обмеженою в A.

Означення 6. Топологічна алгебра, в якій кожен елемент є цілим, називається топологічною цілою алгеброю.

Означення 7. Множина A_S всіх елементів топологічної алгебри A, які комутують з усіма елементами деякої підмножини $S \subset A$, називається комутантом множини S і позначається A'. Як відомо, комутант є підалгеброю алгебри A.

Означення 8. Центром Z алгебри A називається множина $Z = A \cap A'$.

Означення 9. Нехай Φ – комплексний лінійний простір, в якому задано зліченну систему скалярних добутків $(\varphi,\psi)_n$. Припустимо, що норми $\|\varphi\|_n = \sqrt{(\varphi,\varphi)_n}$, які відповідають цим скалярним добуткам, узгоджені між собою. Позначимо через H_n – поповнення Φ по відповідній нормі. Якщо простір $\bigcap_n H_n$ є повним і при цьому має місце рівність $\bigcap_n H_n = \Phi$, то простір Φ називається зліченно-гільбертовим простором.

Об'єкт дослідження – топологічна *- алгебра степеневих рядів. Формальним степеневим рядом $a(u,v)$ від твірних u та v ("незалежних змінних") називається вираз вигляду [1] $a(u,v) = \sum_{n \in I} a_n u^{n_1} v^{n_2}$, де сумування